

HÍRADÓ

könyvtári

A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR DOLGOZÓINAK TÁJÉKOZTATÓJA

XXXI. ÉVFOLYAM

11. SZÁM

1987. NOVEMBER

Szerkesztő bizottság:

Tverdota Miklósné *elnök*
Katsányi Sándor *felelős szerkesztő*
Aknay Tibor, Bardócz Antalné,
Csányi Szilveszter, Csoma Mihályné,
Friedrich Lajosné, Sántháné Antal Sára,
Weisz Sándorné

Felelős kiadó: Kiss Jenő főigazgató

Megjelenik havonta

Ára: 2.50 Ft
Előfizetési díj egy évre: 30.- Ft
Készült a FSZEK sokszorosítójában
Táskaszám
87/391
Eng. szám: III/UHB//30/1981
ISSN 0139-1917

ADASSÉK TISZTELET AZ OLVASÓNAK!

Adassék tisztelet, megbecsülés és odafigyelés az olvasónak, a kétszázézer budapesti állampolgárnak, könyvtáraink látogatóinak, akiknek minél jobb kiszolgálása munkánk célja és értelme. Úgy tűnik - örömmel számolhatunk be erről - mind nagyobb szerepet kap hálózatunkban ez az odafigyelés, az olvasói igények elfogulatlan számbavétele. E számunkban két, nagyobb lélegzetű olvasói igényvizsgálat előzetes jelentését közöljük. Bár végletesen különböző könyvtárkategóriákban vizsgáldtunk, s problémamegközelítésük, módszerük, stílusuk

is különböző, a szerkesztőség úgy gondolja, hogy külön-külön is, és így egymás mellett is sok továbbgondolásra váró tényt tárnak fel, gondolatot fogalmazznak meg. Lapunk olvasóit e tényfeltáró cikkek továbbgondolására, saját tapasztalataikkal való gazdagítására, az olvasóknak nyújtott szolgáltatásaink színvonalát javító gondolatok megfogalmazására kérjük. Az olvasószolgálat kérdéseivel foglalkozó cikkek közlését folytatni fogjuk, s örömmel fogadjuk tisztelt olvasóink hozzászólásait, cikkeit közös feladatunk: a szolgáltatások javítása érdekében.

KIHÚZOTT KÉRÉSEK - CSALÓDOTT OLVASÓK

A központi könyvtár kölcsönzőpultja előtt olvasók zsúfolódnak. Időnként a raktáros kocsijával hozza az áhított könyveket a raktárból. Az olvasó, aki sem a ruhatártól, sem a könyvellentőrtől nem riadt meg, és a könyvtár zeg-zugos épületében meglelte a katalógust, sok ezernyi fiókjából kiírta az őt érdeklő műveket a kérőlapokra, boldog várakozással adja át kérését a kölcsönzőpultnál. Ekkor éri az első csalódás. A könyvtáros röstelli, azt mondja: sajnos...!

Az olvasó hangulatának, vérmérsékletének megfelelően aszerint viselkedik, hogy a beadott 10-12 kérése közül hányat kap vissza "Sajnos" felkiáltással. A szerencsések boldog várakozással futják át a napilapokat, s a raktáros megjelenésekor fellélegeznek. Most ő van soron, most ő következik, és néhány perc múlva a könyvek súlya alatt roskadozva indul majd hazafelé.

Ekkor éri az olvasót a második csalódás, mert a raktárba bevitt kéréseit sem teljesítik mindig, valamilyen oknál fogva

azokat sem kapja meg. A könyvtáros röstelli, ismét sajnálkozik... Az olvasó vagy vitatkozik, kérlel, vagy csendesesen tudomásul veszi és hazaballag.

A jelenet tipikus. Az olvasószolgálati osztály vezetése ezért úgy döntött, hogy választ kell adni három kérdésre: mennyi a ki nem elégített kérések száma, mi az oka, és végül mit lehet tenni a helyzet javítására.

A felmérést 1987. elején úgy végeztük el, hogy 48 kölcsönzési napon minden ki nem elégített kérést féléretettünk. Már a "kihúzott" kérések nagyságrendje is mellbevágó volt. A beadott kérések közül minden harmadik kérés nem volt kielégíthető. (Ha statisztikai jelentésben megadott kötetszámhoz viszonyítjuk - amely a könyvhosszabbításokat is tartalmazza - akkor a kép valamivel jobb: minden negyedik kérés nem volt teljesíthető!)

A magas arányszámok arra utalnak, hogy a könyvtár csak részben felel meg annak, amit az olvasók elvárnak. A könyvtárban, a könyvtári rendszerben valami komoly zavar van.

Az összegyűjtött több mint ötezer ki nem elégített kérést azután többféle módon elemeztük. Részletes, szakszerű bontásban is megvizsgáltuk pl. hogy egy-egy szakon belül milyen arányban van azoknak a kéréseknek a száma, melyeket helyben olvasásra tudunk csak biztosítani. Külön vizsgálat tárgya lehetne, vajon elegendő-e az olvasónak, ha egy művet a könyvtárban tanulmányozhat csak. Biztos, hogy nem, vagy nem mindig.

A felmérés, reméljük, hozzájárul ahhoz, hogy döntsünk: egy szakot jobban kell-e fejleszteni, - a példányszámokat kell-e emelni, - esetleg bizonyos szakokban a fejlesztés nem is kívánatos? A részletes elemzés meghaladja egy rövid cikk terjedelmét, most csak annyit, hogy számos konkrét tennivaló körvonalazódott a különböző elemzések során.

A vizsgálatból adódó következtetések és tanulságok hozzá kell járuljanak a központi könyvtár gyűjtőkörének pontosításához, a megnagyobbodott olvasói terek jó kialakításához, a joggal elvárható olvasói igények gyorsabb, pontosabb kielégítéséhez. Elsősorban ahhoz, hogy a központi könyvtár profilja markánsabb legyen, az olvasó jobban tudja, mit találhat itt, mit várhat el és mit nem. (Már a nevünkkel is baj van. Ma ugyanis a laikus olvasó azt hiszi, hogy a KÖZPONT az szebb, nagyobb, okosabb, teljesebb, hatalmasabb, mint más. Ez a magyar közgondolkodás átka.)

Azt is meg kellene vizsgálni, hogy a nem teljesített olvasói igényeket hol, a hátlózi rendszer mely pontján lehet és kell kielégíteni. Melyek oldhatók meg a könyvtári együttműködés (KESZ, könyvtárközi) valamilyen formájával, illetve melyek azok, ame-

lyeket egy tökéletes könyvtári rendszer sem vállalhat, mert képtelen rá.

A felmérésekből készült anyagot október 28-án osztályvezetői értekezlet vitatta meg. Döntés született arról, hogy egy szűkebb munkabizottság 1988 első negyedében összegzi a teendőket és a szükséges változtatásokat, javaslatot tesz a központi könyvtár feladatrendszerére, gyűjtőkörére, szolgáltatásaira, különös tekintettel a gazdasági helyzetre, a könyvtári környezetre és a szomszédos kollégium épületének átvételéből adódó szerény bővítési lehetőségekre.

Ez a vizsgálat arra volt alkalmas, hogy azt állapítsa meg: könyvtárunk iradatlan állományában miből nincs elég. Legalább annyira érdemes volna elemezni: miből van túl sok, vagy mi felesleges. Végül a harmadik kérdés: mit nem talált az olvasó egyáltalán, mert a katalógusban sem szerepelt. A könyvtári hogyantovább alapkérdései ezek.

Márfy István

A LEGKERESEETTEBB MŰVEK JEGYZÉKE

Tájékoztatás végett közöljük a Központi Könyvtár vizsgálatára során leggyakrabban - hiába - kért művek jegyzékét. Több mint ötezer tételből kiemelve ez a lista csak a jéghegy csúcsát jelenti, és természetesen nem alkalmas általánosítások levonására. Alkalmas viszont arra, hogy az elvont számadatok mögött álló igényeket szemléletessé tegye, és talán azt az állítást is megkockáztathatjuk, hogy ezek a művek többségükben se nem speciális szakkönyvek, se nem napi érdeklődést szolgáló bestsellerek, hanem az igényes művelődés és önművelés alapművei. /Szerk./

S z e r z ő, c í m	Kérések száma
Machiavelli, N.: A fejedelem	20
Dosztojevszkij, F.M.: Bűn és bűnhődés	20
Dante, A.: Isteni színjáték	13
Ibsen, H.: A vadkacsa	13
100 híres regény	13
Ottlik Géza: Iskola a határon	13
Aristoteles: Poétika	12
Lao-Ce: Az út és erény könyve	12
Világszínpad	12
Gonda-Niederhauser: A Habsburgok	12
Morus, T.: Utópia	12
Bakay K.: A magyar államalapítás	12
Ranschburg J.: Félelem, harag, agresszió	11
A világirodalom legszebb drámái	11
Németh László: Iszony	11
XX. századi angol drámák	11
Chaucer, G.: Canterbury mesék	11
Tóth I.: A rómaiak Magyarországon	11
Losonczi Á.: Az életmód az időben	10
Pirenne, H.: A középkori gazdaság és társadalom története	10

Az utóbbi években kulturális infrastruktúránk működési zavara egyre nyilvánvalóbbá vált. A művelődési irányelvek célkitűzései és a művelődési folyamatok tényleges iránya, a társadalmi szükségletek és igények közt feszülő ellentmondás bizonytalansághoz vezetett. Elvek és gyakorlat egyensúlyhiánya természetes emberi reakcióként két szélsőséges álláspontot erősít.

Az egyik még határozottabban, következetesebben törekszik ideológiája érvényesítésére, a kívánatosnak tartott műveltségtartalmak /akár propagandisztikus, adminisztratív eszközökkel való/ terjesztésére.

A másik a gyors és látványos fejlődés elmaradásától reményét veszítve föladja a beavatkozás lehetőségét.

A kulturális szféra távlati tervezésével foglalkozó szakemberek szemlélete ugyanakkor arra figyelmezteti az intézményrendszer irányítóit, hogy a valóságos művelődési szokásokból kiindulva határozzák meg struktúrájukat. A kulturális termék értékét az egyén szempontjából vett hasznosság szabja meg, a művelődési aktivitást, érdeklődést, izlést az egyén számára adott életvitel kerete befolyásolja, s csak ezek változásával, s ezek ismeretében alakítható.

* * *

A realitásokhoz való fokozott igazodás alapvető eleme lett a FSZEK fejlesztési koncepciójának. Magvalósulását az új típusú könyvtárak kialakítása is jelzi. A "családinak" nevezett könyvtár feladatairól, állománygyarapítási elveiről, szolgáltatásairól; vélt vagy valós előnyeiről /hátrányairól az elmúlt hónapokban sokan és sokszor vitatkoztak. Az eltérő megközelítésen, tapasztalaton alapuló érvek vagy/és ellenérvek elfogadásában vagy elutasításában, vállalásában vagy elvetésében, vagyis közös célunk, a helyes szakmai út megtalálásában megbízható támpontot ígér az a felmérés, amit a hálózat négy könyvtárában végeztünk.

A vizsgálat a leglényegesebb - az állomány összetételét, a kihelyezés módját érintő - változtatások hatásának egzakt feltárására irányult. Feladata a kínálat és kereslet, a "kínálás" és a "keresés" egymáshoz való viszonyának kimutatása, leírása volt.

Ez év áprilisában egy héten keresztül folytattunk reprezentatív adatfelvételt; az eredmények egy állapotot rögzítenek, statikus képet nyújtanak. Nem tudósítanak az olvasói fogadtatásról, a használói szokások esetleges módosulásáról, a tények mögött rejlő okokról. E hiátusokat pótlendő, ötven kölcsönzővel készítettünk interjút, közelebb jutván ezzel a "miért"-ekre adható válaszhoz.

A felmérés ideje alatt négy helyen 1315 kölcsönző fordult meg, 9469 dokumentumot hozott vissza, illetve vitt el. /A IX. ker. főkönyvtárban 388-an 2829-et, a XX. ker. főkönyvtárban 513-an 3398-at, a XXI/5. sz. könyvtárban 152-en 1220-at, a XIII/6. sz. könyvtárban 262-en 2022-öt./ Ennek negyedrésze ismeretközlő irodalom, közel öt százaléka hangplemez, magnókazetta és folyóirat, a többi szépirodalom, amelynek körülbelül fele lektűr. Az ismeretközlő irodalom 43 %-át kölcsönözték Erzsébeten. /Börzsöny utca 29 %, Mosoly utca 16 %, Vénusz utca 12 %./ A nem könyv típusú dokumentumok iránti érdeklődés a XX. és XXI. kerületben nyilvánult meg.

A családi könyvtárak létesítésének, ennek megfelelően vizsgálatunknak is előfeltévése volt, hogy az emberek többsége kevésbé tudatos szándékkal, nem konkrét műre irányuló igénnyel látogatja ezeket az egységeket, inkább kedvenc érdeklődési körük szerint válogatnak "valami olvasnivalót". A kölcsönzések 15 %-a volt konkrétan keresett mű, 85 %-át tallózás, böngészés során választották ki. A meghatározott igény aránya a IX. kerületben volt a legnagyobb /19 %/, a XXI/5. számú könyvtárban /6 %/ a legkisebb.

Feltételeztük azt is, hogy a tematikus indíttatású kölcsönzők szívesebben fordulnak a témacsoportos tálaláshoz, mint az abc, illetve az emberek hétköznapi gondolkodásmódjától idegen ETO szerint elhelyezett állománycsoportokhoz.

A "kétfedeleles" könyvtárakban a forgalom 64 %-a a témacsoportokból, 12 %-a a betűrendből, ugyanennyi a szakrendből származott /a gyerekeknek szóló könyvek nélkül/. A fennmaradó hányad az "egyéb": előjegyzés, könyvtárközi, kézikönyvtár, fonotéka stb./. Az egyes kategóriákat azonban többféleképpen is értelmezhetjük, ettől függően ezek az arányok is módosulnak. Köztudott, hogy nem azonos szempontok érvényesülnek a témacsoportok kialakításában. A "házi és kötelező olvasmányok" elnevezés funkció, a "dráma" műfaj, a "gyermekirodalom" pedig életkor alapján különít el állományrészeket. A könyvtárak témacsoportnak tekintik a gyermeksarok, a mesekuckó anyagát, a XX. kerületben témacsoport részeként kezelik a hangzó dokumentumokat is. Ha alkalmazkodunk a jelenlegi gyakorlathoz, akkor a kölcsönzések 24 %-a való a hagyományosan, közel háromnegyede az új módon elrendezett állományegységekből.

Témacsoportokból választották az erzsébeti könyvtárban az ismeretközlő irodalom 64 %-át, a József Attila lakótelepi könyvtárban 48 %-át; előbbiben a szépirodalmi művek 84 %-át, utóbbiban 81 %-át.

A legnépszerűbb témacsoportok a kölcsönzés csökkenő sorrendjében a következők:

IX. kerület: krimik-kísértethistóriák; gyermekirodalom; család- és társadalmi regények; háborús és kémtörténetek; szex és szerelem; kalandos könyvek; család - otthon - gyermeknevelés; történelmi könyvek; fantasztikus történetek; életrajzok; vidám könyvek - humor; állatos könyvek; a természet világa...
 XX. kerület: krimik és megtörtént bűnügyek; mesekuckó; tini sarok; tudományos-fantasztikus művek; a zene öröme; izgalom-kaland; szex - szerelem; szabadidő; háborús és kémtörténetek; otthon, hobby...
 XXI. kerület: krimik-kalandok; tudományos?-fantasztikus!; otthon-szabadidő; szex-szerelem-romantika; XX. századi szépirodalom; történelem-háború-politika; gyereksarok; íróktól-írókról; életrajzok...
 XIII. kerület: kaland-krimi-sci-fi; társadalmi regények; szerelem-szexológia; utazás; híres emberek; rövid történetek; háborúk-hadtudomány; humor; családregegy; a múlt világa...

A részben hasonló, részben különböző tartalmú témacsoportok összetétele az érdeklődés fő irányának azonosságát, bizonyos pontokon eltéréseit is jelzi.

További feltevésünk az volt, hogy a használók könnyen eligazodnak, nehézség nélkül tájékozódhatnak könyvtárainkban, megtalálják, amire szükségük van.

Az önkiszolgálás határozatlan igény esetén 96 %-os, konkrét elképzelés esetében 54 %-os volt. A kölcsönzött dokumentumok 90 %-át választották ki önállóan, 8 %-ánál kértek, 2 %-ánál pedig a könyvtáros ajánlott fel segítséget. Konkrét mű szerző vagy cím szerinti keresésekor ez az arány rendre: 54 %, 39 %, 7 %. (Itt meg kell jegyezni, hogy az adatok regisztrálásában, különösen a forgalmasabb órákban az olvasószolgálatban dolgozók is részt vettek, így kevesebb lehetőségük volt fölfigyelni a tanácsal, tételesen viselkedő olvasókra.) Minden 100 választásból 10-nél játszott szerepet a könyvtáros. A négy könyvtár egy napi forgalmából átlagosan 20 dokumentum került könyvtárosi közvetítéssel a kölcsönzőkhöz. A könyvtáros közreműködésének aránya a két családi könyvtárban alacsonyabb, a XX. kerületi főkönyvtárban a legmagasabb. A könyvtárak nagyságrendje, a könyvtárosi mentalitás, az adatfelvétel körülményei közötti különbségek befolyásolhatták az eredmények alakulását. Ugyanakkor az is igaz, hogy az erzsébeti könyvtárnak van legrövidebb működési múltja, s a felmérés ideje alatt beiratkozott új könyvtárlátogatók 67 %-a is itt jelentkezett.

Utolsó hipotézisünk úgy hangzott, hogy az állomány összetétele megfelel az olvasói igények szerkezetének, helyesebben: a gyűjteményből nem hiányoznak azok a dokumentumok, amelyeket keresnek.

189-en neveztek meg távozás előtt olyan művet, amit szerettek volna kölcsönözni, de ennek valamilyen akadálya volt, az összes kölcsönzők 14 %-a. Úgy vélem azonban, hogy sok esetben csak a szokásostól eltérő, mindenkinek fölített kérdés hívhatott elő egy-egy régen óhajtott olvasmányt még a böngészők körében is. /Pl. Kniettel: Via Mala/

A könyvtár működésének hatékonyságát a teljesített és nem teljesített kérések aránya (ún. "közvetlen hozzáférhetőségi mutató") is jellemzi. Összesen 242 kérést nem tudtak könyvtáraink kielégíteni. /IX. kerület 86, XX. kerület 64, XIII. kerület 77, XXI. kerület 15/. Ez azt jelenti, hogy a vizsgált egységek az olvasói igények 95 %-át teljesítették. A közvetlen teljesítőképeség mértékénél magasabb a "potenciális hozzájutást" kifejező mutató. Ez az állományban nem szereplő de kért és az elvitt dokumentumok számának viszonyításával állapítható meg. Mivel a nem teljesített kérésként följegyzett művek 75 %-a megvan a könyvtárakban, elmondható, hogy a gyarapítás a jelentkező igények majd 99 %-ára reflektált.

A százalékos értékek természetesen azért ilyen magasak, mert a legtöbben határozott cél nélkül keresnek könyvet. Érdemes a hatékonysági mutatókat a cím szerint keresett művek mennyisége szerint is meghatározni. Ez esetben a könyvtárak közvetlen teljesítő képessége, a tényleges hozzájutás 64 %-os, a potenciális hozzáférhetőség 91 %-os. Az aktuális elvárásoknak nem annyira a választék, mint inkább a példányszám biztosításában nem tudunk megfelelni.

A nem teljesített kérések 34 %-a ismeretközlő-, 66 %-a szépirodalom (ebből 52 %-ban lektúr). Többségük frissen megjelent, kurrens olvasmány, melyek iránt a kiadást követően fokozott érdeklődés mutatkozik. Egy részük az állományból "még" hiányzó könyv, amit már megrendeltek, de még nem érkezett meg; van, ami "már" nem található /régí kiadású bestsellerek/, s akad eleve teljesíthetetlen kérés is /pl. Paszternak: Doktor Zsivago című alkotása/.

Az adatok feldolgozásának jelenlegi szakaszában tudatosan csupán az alapadatokat tárgyszerű közlésére szorítkoztam; értelmezéssel, minősítéssel csak módszertanilag indokolt esetben éltem. A jelenségek felelős megítélése, értékelése majd az összefüggések feltárása, elemzése révén tehető meg.

Barczi Zsuzsa

"LESZ FAGYLALTOZÓ?"

Rádióinterjú Deák Sándor gazdasági igazgatóval; elhangzott a Kossuth adó Jó reggelt! műsorában 1987. október 28-án. Kérdező: Tarnói Gizella.

- T: Lesz fagylaltozó?
D: Remélem, hogy lesz.
T: És még mi lesz?
D: Minden, amivel segíteni lehet ennek az intézménynek a gazdálkodását.
T: Egy jó fél esztendővel ezelőtt elég nagy port vert fel, a sajtó is foglalkozott vele, és ha jól tudom a szakma is igen-csak megmozdult, amikor először szárnyra kapott a hír, miszerint a Szabó Ervin Könyvtár többek között fagylaltozóként nyitásával igyekszik anyagilag segíteni magán. Lecsillapodtak-e már ennek a hullámai?
D: Szakmai berkekben nem teljesen. Egy kicsit félreértik könyvtáros kollégáink, hogy miről is van itt szó.
T: Mit hisznek?
D: Azt hiszik, hogy a könyvtáros egyik kezével könyvet mér, a másikkal fagylaltot. Pedig pusztán csak arról van szó, hogy egy mondjuk 2-300 m²-en üzemelő könyvtár 3-4 m²-en, vagy 10 m²-en megteremtse azokat a pénzeszközöket, amik hiányoznak a fenntartásához. Tehát profi eladó egy elkülönített térben például fagylaltot mér, vagy valamilyen más üzleti tevékenységet folytat, olyat, ami nem nagyon beruházás-igényes.
T: Mert arra nincsen pénz.
D: Pontosán, tehát olyasmit, amin viszonylag gyorsan lehet "meggazdagodni", azaz gyorsan megtérül a befektetés. A Szabó Ervin Könyvtár 88-ban várhatóan mintegy 8 millió Ft veszteséget könyvelhet el az árváltozások következtében. Tehát, ha arról van szó, hogy ennek a könyvtárhálózatnak a színvonala sokat esik vagy keveset, és ha a kevés azon múlik, hogy ennek az intézménynek vállalkozni kell, akkor vállalkozunk.
T: Nincs-e lehetőség olyan vállalkozásokba fogni, ami nem ennyire testidegen? Videókölcsonzással, fénymásolással és így tovább, nem lehet-e olyan pénzre szert tenni, ami ugyanezt a fenntartást finanszírozni képes?
D: Folytatunk ilyen tevékenységet, de sajnos nem lehet annyit behozni belőle, mint amennyire szükségünk lenne.
T: Én közgazdász vagyok, és ha valamikor nem különösebben divatos arról beszélni, hogy jó lenne a költségvetés támogatása, akkor éppen ez az az időszak, de gyanítom, hogy azért is nem jut erre a területre annyi, mert a műveltségnek és az olvasásnak a renoméja visszaesett.
- D: Hát, én nem vagyok könyvtáros, /T:... szintén közgazdász/. Igen, az vagyok, valóban; én is azt hiszem, hogy ez is belejátszik.
Ma nincsen akkora presztízse a könyvtárnak, hogy finanszírozzák a veszteségeit. Pedig a veszteségek finanszírozásával egy nem túl magas színvonal maradna pusztán csak meg.
T: Azt mondta, hogy néhány könyvtárukat Kőjál-papírokkal ki tudnák tapétázni.
D: Így van. Büszkék vagyunk arra, hogy saját erőből meg tudtuk oldani jó néhány könyvtárunk színvonalas átalakítását. De sajnos vizes, hulló vakulatú, elhanyagolt, kopott padozatú könyvtárhelyiségek is vannak ebben a városban. És az évek során a helyzet romlik, nem javul.
T: Engem azért is nem rettent el sem fagylaltozó, se semmilyen ilyen vállalkozás, mert én azt gondolom, hogy ugyanakkor a könyvtárakra nagyobb feladat hárul a közeljövőben, mint eddig. Hiszen akkor, amikor az embereknek nincsen pénze, akkor kényszerből is a könyvtár felé fordulnak. És én nemcsak arra gondolok, hogy nem tudják megvásárolni a könyveket, hanem arra is gondolok, hogy a könyvtárban béke van és nyugalom, meleg van, világítás van, könnyen elképzelhető, hogy az Önök ázsíja növekedni fog az emberek szemében.
D: Ma is van egy réteg, akinek a szemében nagyon kellemes tartózkodóhely vagyunk, a nyugdíjas réteg. Nem is lehet idegen a könyvtártól az ilyen típusú szolgálat. De azt hiszem, hogy az értelmiségiek, szakmunkás rétegek pontosan az iszonytatóan emelkedő dokumentum áremelkedések következtében egyre inkább rá fognak kényszerülni, hogy ne a saját kézikönyv-állományukat növeljék, hanem a könyvtárét fogják igénybe venni. És megfigyelhető ez a tendencia is, mert ha a statisztikai adatokat vesszük alapul, egyértelműen az derül ki, hogy valamennyivel kevesebben olvasnak ma, mint néhány évvel ezelőtt, valamennyivel kevesebb könyvet kölcsönöznek, de a helybenhasználat, - ami pont a drága dokumentumokra irányul -, az nőtt, és látványosan nőtt. Tehát a változás, fejlődés iránya valószínűleg ez.
- A SZÜRETI BÁL teljes bevétele hatezer forint volt, melyet a szakszervezet a nehéz körülmények között élő nyugdíjasaink karásonyi segélyezésére kíván fordítani.

A ZENEI SZEKCIÓ ÖSSZEJÖVETELE A PESTLŐRINCI KÖNYVTÁRBAN

Kié a könyvtár? E kérdés ott feszül minden, a könyvtári ellátás irányait, feladatait, formáit érintő vita vagy publikáció mélyén. Bár a válasz egyértelműnek tűnik - hogy ti. az olvasóé - a múlt vagy akár a jelen gyakorlata másféle képet mutat. Hogyan felel meg a könyvtár szolgáltatása a társadalmi elvárásoknak, hogyan szolgálja a használók tényleges érdekeit az intézmény, úgy nyújtja-e, azt nyújtja-e, amit a közönsége megkíván tőle? E problémák megvitatására vállalkozott a Zenei Szekció a Módszertani Munkabizottsággal közösen az MKE szolnoki vándorgyűlésén. Mivel azonban a vita kibontakozására Szolnokon nem maradt elég idő, ezért a Zenei Szekció újra naprendre tűzte a témát a FSZEK XVIII. kerületi főkönyvtárában, 1987 november 11-én tartott összejövetelel.

Nem véletlen, hogy egy olyan könyvtárba invitáltuk az ország zenei könyvtárosaikat, ahol a hagyományosan, országos minta szerint kialakult zenei részleg "robbantásával" próbáltuk kialakítani a használói elvárásokhoz alkalmazkodó szolgáltatások rendszerét. Mit jelent ez? A hangzó dokumentumok integrálása a könyvtár egészében. A különböző, egymást zavaró használó rétegek szétválasztását, úgy, hogy mindegyiknek legyen helye. A szolgáltatások /helybenhasználat, kölcsönzés/ és az egyes állományrészek /"komolyzene", "könnyűzene"/ arányainak megváltoztatását a tényleges használói igényeknek megfelelően. A lőrinci könyvtár kísérletéről, az állomány és a szolgáltatások átalakításáról Farkasné Dóczy Erzsébet könyvtárigazgató számolt be a résztvevőknek.

Az ezt követő beszélgetésen Papp István vitavezetőként az alábbi kérdések köré csoportosította a zenei részlegek problémáit, feladatait: Mit szolgáltatassunk? Hol szolgáltatassunk? Hogyan szolgáltatassunk? Hol a helye a zenei részlegnek a könyvtár egészében?

A legélesebben a "mit szolgáltatassunk?" kérdése körül csaptak össze a vélemények. Van-e létjogosultsága a zenei gyűjteményekben a "könnyűzenének", kell-e, szabad-e esztétikai mércék alapján kizárni egyes műfajokat azért, bár írántuk nagy az igény? Ez a kérdés - mely analóg a krimi, lektűr, képregény stb. gyűjteményi helyének megítélésével - a könyvek esetében lezárult, mégis úgy tűnik, a zenei könyvtárosokat további vitára ingereli.

Közismert probléma, hogy a különböző szokású, mentalitású, igényű használókat /gyermeket, rockmuzsikát hallgató fiatalokat, komolyzenét, verset hallgató, nyelvet tanuló olvasókat/ nem lehet egy térben összezárnival, mert ez óhatatlanul egy-egy réteg elmaradásához vagy kizárásához vezet. A megoldás, a térbeli elkülönítés /melyet éppen a lőrinci könyvtár példáján ajánlottunk/, ez azonban a kialakult zenei részlegek /auditív különgyűjtemények/ könyvtáron belüli pozícióját rendíti meg. Kérdés, hogy védelmet érdemel-e ez a pozíció, s meddig tartható, hogy a részleg könyvtár legyen a könyvtárban, "vár a várban", vagy a használók érdekeit szem előtt tartva, s minden dokumentumot egyenrangúnak tekintve maga a könyvtár váljon egységes egésszé?

A "hogyan?" kérdése többrétegű. Ma már elvben természetes, hogy elsődleges szolgáltatási forma a kölcsönzés, hiszen ez felel meg a használók érdekeinek, s a helybenhallgatást főként azok számára kell biztosítani, akik szívesen töltik szabadidejüket a könyvtárban. A "hogyan"-nak, a zenei, hangzó dokumentumok szolgáltatásának azonban könyvtártechnikai vetületei is vannak, amelyekről tovább kell gondolkodni.

A vitát nem tekinthetjük lezártnak, csupán az útkeresés egyik állomását jelenti.

Maczikáné: Donáth Katalin

KRÓNIKA

MIKSZÁTH DÉDUNOKÁK EGY GYERMEKKÖNYVTÁRBAN

Nevezetes látogatói voltak a XIII/3-as /Lehel-úti/ gyermekkönyvtár "Mikszáth és én" című kiállítása megnyitójának: az író leszármazottai, köztük két dédunoka is. Az évente megrendezett és egyre szélesebb körökben ismert "... és én" sorozatnak ez már a hetedik rendezvénye; a gyerekek által készített olvasmányélmény-illusztrációk szá-

ma pedig most lépte át az ezret. A Fenyves Mária által rendezett ünnepélyes megnyitónak más nevezetes vendégei is voltak: a mai magyar gyermekirodalom alkotói és illusztrátorai, Mohorának, Mikszáth egykori falujának küldöttsége /akik helyi kiállításuk céljára máris kölcsönkérték a gyermekrajzokat/ és a Rádió munkatársai, akik felvételt készítettek az április 19-i Révkalauz műsoruk számára.

LAPPANGÓ ŐSNYOMTATVÁNY

Régi nyomtatványaink bejegyzéseit vizsgálva egy impresszum nélküli kis kötet került a kezembe, amely rendkívül hasonlított a kései ősnymtatványokhoz. A jellegtelen félpergamen kötésű nyomtatványt több tucat 16. századi nyomtatvánnyal együtt 1939-ben vásároltuk Faragó József antikváriustól, aki feltehetően nem azonosította, s katalógusainkban is mostanáig közelebbi meghatározás nélkül, antikvaként szerepelt. A kézikönyvekkel történt összevetés során azonban kiderült, hogy Matthaeus de Cracovia "Dialogus inter rationem et conscientiam de frequenti usu communionis" című munkájának 18 leveles kiadása, (mely Hain repertóriumában az 5807. tételnek felel meg,) ősnymtatvány, a 15. században, 1495 táján láttott napvilágot, valószínűleg a speyeri Konrad Hist műhelyében. (Egyes kézikönyvek viszont a hollandiai Deventer városka termékének tartják).

A gyakori áldozásról párbeszédés formában megírt értekezés szerzője, Matthaeus de Cracovia, a 14. század neves teológusa és hitészónoka volt. 1335 táján született egy krakkói jegyző fiaként. A prágai egyetemen tanult és a magasabb tudományos fokozatokat is ott szerezte meg. Később ugyanott dékáni tisztet töltött be. "Prága város prédikátorát" 1387-től említik a teológia professzoraként. 1395-ben a heidelbergi egyetemre kapott meghívást, ahol nem sokára rektor lett. Ekkortájt nevezték ki II. Ruprecht választófejedelem tanácsosává is, ami államférfiúi pályafutásának, olaszországi követségeinek a kezdetét jelentette. 1405-ben wormsí püspök lett. 1410-ben Pisában halt meg, végrendeletében gazdag örökséget hagyva a heidelbergi egyetemnek. Életművéből számos teológiai tanulmány, bibliai kommentár, prédikáció maradt fenn. A könyvtárunkban is olvasható Dialogus szövege első ízben Gutenberg-nél jelent meg 1460 előtt.

Amint a kötetkén látható bélyegzők tanúsítják, példányunk egykor a müncheni királyi könyvtár - a mai Bayerische Staatsbibliothek - tulajdonában volt. Mint a kései ősnymtatványok közül soknak, már ennek is van címlapja, de azon még csak a mű címe szerepel. A kezdő és záró sorokban (incipit, explicit) megnevezett szerzőt az egykori tulajdonos tintával a cím fölé írta, a lap aljára pedig a "Sine Anno" (é.n.) megjelölést.

Dialogus seu dilceptatio

perutilis disertissimi sacre pagine pffessoris magistri Matthei de Cracovia inter Rationem et Conscientiam exorta. Urū quādo ac quibus motiuis missa celebrāda abstinēdane sit feliciter incipit.

Urū tam clericorū q̄ laicorū q̄rela est nō modica, occupatio grauis. Et q̄silo dubiosa, quō q̄s se habere debeat in celebrādo vel cōicando Quādo vicz accedere. Quō accedētes moti vel dispositi esse. Aut q̄b motiuis vel indispositiōibz abstinēre debeat. et an meli⁹ sit p̄tinere sumere corū p̄p̄i, frequēter aut raro. De tam vtili z multis q̄dammodo necessaria materia sepe interrogas, pluries interrogatus. audiui varia et vidi. Nec tñ adhuc sic quiet⁹ sum q̄n sepe disceptē z litigē in meis. Itā volo accedere iā nolo, binc attrahoz. illinc retrahoz. nūc sepe diuine miscōie animoz vt faciā. nūc timore misere p̄scie. aut districi iudicij terrooz vt dimittā. et ita nescio q̄d deo magi placeat. q̄d mihi magis expediat. Vereoz me sepi⁹ accedere dū abstinendū est. z dū accedendū ē omītere. immo q̄nq̄ tādiu disputādo mecū dubito q̄ ex ipsa disputaōe tps trāsit vel alis impedimētū occurrit z negligo. Licz aut bis dubijs z tor ambiguitatibz p̄sciaz satisfacere nō valeā. z beclis nonnūq̄ valde bona sit. qz ex ea p̄urgit discussio p̄scie vt p̄bet homo seipsum. qz tñ p̄scia q̄nq̄ errorea vel nimis scrupulosa ē. z ad vñā p̄tē tali motiuz mouetur q̄vel ad oppositā p̄tē vel nibil oīno moueri debet. Ic circo visum ē mihi (iudicet q̄ voluerit) an bñ vel male q̄ nō est oīno ociosum aut supflūū. audita lecta et cogita z q̄ ad huc de⁹ dare p̄t. put ipse iuuare dignabit in vñā q̄si duelli circulū p̄portare. Et vtriusq̄ pris motiua q̄si q̄dā disputaōnis luctamie collidere. si forte ex hac p̄certādo magi appareat q̄ ps fortiozes rōnes hēat. z p̄ p̄sequēs cui hō magi debeat p̄sentire. et q̄ in duello vel luctu debet esse pars in iuuādes. p̄sona defendēs. et arbiter diffinitō. Sit ratio q̄ p̄

A címlapot könyvtárunk két leltári bélyegzője is "ékesíti", 1953. és 1963-ból. (Ez ma a régi és ritka könyveknél már mellőzük.) A kötetet különösen a felső szélén erősen körülváltga a századforduló táján történt bekötésnél. Az illusztrációként közölt szövegkezdő lap "M" iniciáléjának helyét a nyomdász üresen hagyta, a kézi festés azonban sajnos elmaradt.

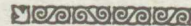
A kötetből a Magyarországon őrzött ősnymtatványok katalógusa (Sajó-Soltész, 2225. tétel) mindössze két példányt ismer, egyet a Széchényi Könyvtárban és egyet Kalocsán. Mindeddig az OSZK központi nyilvántartásában sem regisztráltak 1970 után beszerzett újabb példányt. A könyvtárunkban ismeretes inkunábulumok száma ezzel 57-re emelkedett.

Klinda Mária

Tíz évi szüneteltetés után, vonzó külsővel és változatos tartalommal ismét megjelent laptársunk, a Hajdú-Bihar megyei könyvtári TÉKA. Az első számban olvastuk Freisinger Jenő figyelemreméltó cikkét, a közművelődési könyvtár jelenkori megújulásának lehetőségeiről; sorai a mi hálózatunk legújabb törekvéseire is utalnak, félreérthetetlenül, bár könyvtárunk konkrét megnevezése nélkül. Az alábbiakban közöljük a cikk néhány részletét, mely "rólunk - is - szól."

/Freisinger Jenő: Stagnáló gazdaság - virágzó könyvtárak. = Hajdú-Bihar megyei könyvtári TÉKA, 1987/1. sz. 24-28. p./

Fórum

STAGNÁLÓ GAZDASÁG - VIRÁGZÓ KÖNYVTÁRAK Elmélkedések a könyvtárak fejlesztési lehetőségeiről

Napjainkban különös hírekre figyelhet föl a szakajtót türelmesen olvasó könyvtáros : témacsoportos, kétfedele, hármasszámú, családi könyvtárak működéséről számolnak be a híradások.

*

Mik indokolják a könyvtárak életében alapvető változásokat? Egyfelől az olvasási szokások, másfelől a könyvtárhasználati szokások változásai, végezetül a társadalmi életben mutatkozó kedvezőtlen tendenciák, azok a gazdasági trendek, melyek ismeretében középtávú könyvtárfejlesztési tervet csakis a zéró növekedés elvének megfelelően készíthetünk.

Ezek alapján a könyvtár használóit magasabb színvonalon akkor szolgálhatja csak, ha az eddiginél rugalmasabban mozgósítja állományát, aminek a gyűjteményszervezésben és az állomány újszerű elhelyezésében kell megmutatkoznia. Könyvtári rendszerünkben fakad, de az előbbieket megvalósítását feltételezi a könyvtárak közötti jó területi és szakterületi együttműködés, a megbízható könyvtárközi kölcsönzés, a tároló könyvtár, a központi katalógus, a clearing-house gyors szolgáltatással.

*

A témacsoportos raktározási rend az ETO szerinti szakcsoportok megszüntetését célozza. Függetlenül attól, hogy a könyv szépirodalmat vagy ismeretterjesztő irodalmat tartalmaz, témája alapján kerül egy csoportba (pl. krimi, háború, életrajz, történelem). A csoportok az olvasó által értelmezhető elnevezést kapnak. Különös fontosságuk van a jól elhelyezett feliratoknak.

Megfogalmazódott a családi könyvtár elve is. Ennek lényege az, hogy a felnőttek és a gyerekek által egyaránt olvasott művek ne kerüljenek külön részlegekbe, hanem tárolásukat egy helyen oldják meg. Elkerülhető így egyes állományrészek megkettőződése, kielégíthetjük a felnőtt olvasók ifjúsági művek (mesék, indiánregények) iránti igényét, s a valamennyi olvasó által keresett ismeretterjesztő irodalmat (pl. életrajzok, útleírások) közösen helyezzük el.

*

A könyvtárak helyzete igen nehéz. Megváltozott társadalmi, romló gazdasági körülmények, egyre bizonytalanabb feltételek között kell dolgozniuk. Ilyen helyzetben érvényes Esterházy Pál gondolata: "Úrültség semmit nem tennünk, ha mindent nem tehetünk is!"

Freisinger Jenő

TÉMACSOPORTOS KÖNYVTÁR AZ NDK-BAN

Számunkra is ismerős könyvtári gondok-ról s kiútkeresésről tudósít a "Der Bibliothekar" c. NDK szakfolyóirat ez évi 1., 6. és 9. száma. A cikkeket olvasva a mi "családi könyvtár" koncepciónkkal hol azonos, hol párhuzamos, hol attól igencsak eltérő elvekről és megvalósulásukról értesülünk. A kísérlet az Odera menti Frankfurt egyik könyvtárában zajlik. A két első cikk szerzője a könyvtár dolgozója, a szeptemberi hozzászólást a Könyvtárügyi Intézet munkatársa írta. Az alábbiakban ezek rövidített tolmácsolását kíséreltem meg.

11 hétig tartó, teljes átrendezés után, 1986. szeptemberében nyitották meg a Julian Marchlewski utcai könyvtárat. Az átalakítás nem volt elodázható, mivel az állomány az utóbbi 10 évben 32 %-kal, 32.000 kötetten nőtt, s a szűk, átláthatatlan könyvtárban a munka szinte lehetetlenné vált. Az átrendezést a szabadpolcos állományrész csökkentésével kezdték, egy külső raktár és egy alagsori kézraktár létrehozásával, valamint minden lehetséges szöglet belső raktárrá alakításával. Az állomány 80 %-a helyett így 40 %-a maradt a szabadpolcos térben, sőt még 40 olvasóasztalnak is jutott hely. A földszinti ablakokról eltávolították a függönyöket, hogy a klubszerűen berendezett teret az utcáról is láthatóvá tegyék.

A legnagyobb újdonság: a szépirodalmi művek egy részét témakörök szerint helyezték polcokra. A krimik és sci-fik korábbi kiemelését kevésnek találták, újabb témakörök egész sorát emelték ki. /Ld. később./ Az "olvasóbarát" elhelyezés meghosszabbított nyitvatartási idővel párosult: heti 26-ról 43 órára nőtt. A fentiekkel Schumann szerint eleget tettek a XI. Pártkongresszus határozatában foglaltaknak, amely a tartalékok kihasználását, s a minél nagyobb hatékonyságot tűzte ki célul. A további terveket illetően a szerző újabb raktározási lehetőséget említ, tehát feltehetően nem gondolnak radikális és végleges állományapasztásra.

Belülről és már némi tapasztalat birtokában szól a második cikk szerzője a tematikus állomány-elhelyezéséről. A címszerinti kívánságok mellett a témák meghatározta érdeklődésnek is elébe kell menni - mondja. Ezt szolgálják a szépirodalmat tematikusan feltáró katalógusok /1979 óta/, téma-bibliográfiák, mutatók. A tapasztalat azonban az, hogy az olvasók többsége - minden használati tanács, könyvtárbeutamatás ellenére - nem használja őket, a polcok közt dönt, miközben elég gyámoltalanul áll szem-

ben a számára parttalanok tűnő szépirodalmi állománnyal. Előszóval szolgálja ki magát az ifjúsági polcnál, vagy fordul a könyvtároshoz. Tehát a meglévő rendszerhez nem tud, vagy nem akar igazodni.

Kezdetben a krimi és a sci-fi kiemelésével próbált a könyvtáros az olvasón /és magán/ segíteni, de épp ez az állományrész szorul a legkisebb propagandára. Ostwald szerint meg kell könnyíteni az értékes szépirodalmi alkotások útját az olvasóhoz. A tematikus felállítás az olvasó létező igényét respektálja, ugyanakkor szándéka az egész állomány megmozgatása is. Ez a tálalási mód nem kópiaja a "háromrészes tagolt" NSZK-beli könyvtárnak, nem jelenti a szükséges könyvtári rend feladását sem. A tematikusan kihe-lyezett állomány a másodpéldányokból épül, így nem jár költségtöbblettel.

A frankfurti könyvtár 12 témacsoportja a következő: - az NDK irodalma, - a nő az irodalomban, - háború, fasizmus, ellenállás, - bűnügyek, kaland, sci-fi, - barátság, szerelem, házasság, - nemzeti irodalmak... /ezek a csoportok kevés kivétellel szépprózai címeket tartalmaznak, köztük a dráma és a vers is helyet kap;/ - humor, - satíra, - szabadság és utazás, - életrajzok... /itt ismeretközli és szépirodalmi címek sorjáz-
nak;/ - szülőknak, - háztartási és lakberendezési tanácsok, házimunka, - tanácsok kertészeknek, hobby, szabadidő... /ismeretközli művek./

A sorozatok önmagukat építő, ajánló elvét hagyták működni együttes kihelyezésükkel. Ha valamely mű nem mozdult el a helyéről, áttették más témacsoportba. Némely sorozatot eleve szétdobtak. Az egyes témák közelében helyezték el a megfelelő folyóiratok évfolyamait. Nem mondtak le az aktuális és a helyi érdekű időszakos összeállításokról, a multimédiák, a blikfangos címek hatásáról sem.

A tematikus elrendezés legfőbb problémája Ostwald szerint a szubjektivitás. Ez részint a témacsoportok megállapításában, részint az egyes könyvek elhelyezésében nyilvánul meg. A tájékoztató könyvtáros tevékenységéhez tartozik, hogy ne csak a tematikus polcokhoz küldje az olvasót, hanem mutassa meg a kapcsolódó témák helyét is. A címre/szerzőre vonatkozó kérdéseket a könyvtárosnak ebben a felállításban is meg kell tudni válaszolnia.

Rotraud Proll, a Könyvtárügyi Intézet munkatársa széleskörű tapasztalatok és a szaksajtóban folyó viták ismeretének birtokában utazott a majd egy éve új módszerrel

dolgozó könyvtárba, tudva a Magdeburgban folyó ilyen irányú kísérletekről, a drezdai és a neubrandenburi gyakorlatról, az NSZK-beli rokon koncepcióról.

A látogató benyomásai a következők voltak: A tematikusan kihelyezett állomány laza, levegős elhelyezése jelzi, hogy az ilyen ajánló rendszer helyigényes. Szűk, roskadó polcsorok közt aligha felejtí ott magát az ember szívesen. - A témacsoportok anyaga mindig másodpéldány, tehát kiegészítő ajánlás, így a főállomány rendezési elvei és az irodalomkutatás szokásos formái nem csorbulnak. - Proll három olvasóval folytatott beszélgetéséről is tudósít, akiknek véleménye a változtatásról pozitív volt.

Felmerül a kérdés, hogy a tematikus válogatás nem kelti-e a teljesség csalóka képzetét, s tartja vissza olvasóját a további irodalom felkutatásától? Vagyis nem dezinformál-e? A szerző szerint a látogatók fele a témák után a hagyományos elrendezésű állományt is felkereste. Volt, aki kifelé menet "botlott" a hobbyk polcán magát kínáló könyvekre. Mindenesetre az olvasók legtöbbje időt takarít meg szórakozási igényének gyors kielégítésével.

A tematikus és a hagyományos felállítási tereket összekötik a katalógusok. Igaz, a szerző egynapos látogatása alatt mindössze hat olvasó használta őket...

A könyvtár munkatársai szerint ebben az ajánló rendszerben több idő és alkalom jut a mélyebb érdeklődést jelző kérdésekre. A munka a korábbinál alaposabb könyv és olvasóismeretet kíván. Ehhez jön a használat gyakori vizsgálatának, elemzésének szükségessége.

Jóllehet ennek a recenzióknak nem feladata az értékelés, mégis meg kell jegyezni, hogy a sorok közt jól olvasható a két "fedél" üdvöztető volta, a hagyományos fel-tároló eszközök további, mondhatni megnövekedett, újabb szempontokat is rögzítő szerepe. S bár ez a három hozzászólás nem hivatkozik a rokon angol koncepcióra, a gondok hasonlósága a megoldásokban való további tájékozódásra, a tapasztalatok cseréjére, a változások megismerésére sarkall.

Szabó Józsefné

*Schumann, Albrecht: Neugestaltete Hauptbibliothek in Frankfurt /Oder/. - In: Der Bibliothekar, Leipzig, 1987. 1. 15-17. p.

Ostwald, Katrin: Die thematische Buchaufstellung in der Stadt- und Bezirksbibliothek Frankfurt /Oder/. - In: Der Bibliothekar, Leipzig, 1987. 6. 257-259. p.

Proll, Rotraud: Zur Benutzung des thematischen Bestandsangebotes. - In: Der Bibliothekar, Leipzig, 1987. 9. 408-410. p.

OLVASÓINK ÍRJÁK

A SZIT ÚJ PROGRAMJA

S
Z eretett
I fjú
T ársaink!

Ezúttal a tervezett programjainkról kívánunk szólni. Beszélgetéseink során egyre inkább az az érzés erősödött meg bennünk: szeretnénk, ha minél jobban éreznék magatokat abban a környezetben, amit - akár végleg, akár ideiglenesen - munkahelyeteknek választottatok. Ehhez szeretnénk néhány olyan ötlettel /és persze ezek megvalósításával/ hozzájárulni, amihez megvannak az eszközeink, megvannak a lehetőségeink, csak éppen hasznosításukhoz, kiaknázásukhoz kell "csepp figyelem".

Itt van például mindjárt a VIDEO! Egyre több helyen pislog már "századunk szeme". Miért ne rendezhetnénk segítségükkel filmklubot? De ugyanígy említhetnénk a fonotékákat is. Tervezzük rock-, /pop-, jazz-/ klub, vagy más zenetörténeti sorozatok, előadások rendezését, nem titkoltan számítva a "fonotéka" könyvtári dolgozók közreműködésére.

Terveink között szerepel egy fotopályázat meghirdetése, aminek témája: a fiókok életének megragadó, esetleg fonák, humoros pillanatai. /Ne tagadjuk, mindannyian örünk ilyen emléket./ A képeket terveink szerint neves fotóriporter bírálná el.

Tagozatunk vállalja a bélyegyűjtőkör megszervezését, s minden, a dolgozók gyermekeinek rendezett ünnepi műsor megrendezését. S ha már a gyerekeknél tartunk: programjaink, műsoraink idejére külön szolgáltatásként a kismamák gyermekeinek egy szomszédos helyiségben "gyermekmegőrzést" biztosítunk.

Szeretnénk élőbbé, szemmel láthatóbbá, pezsgőbbé tenni a programszervezést is, s olyan tervünk is van, hogy a Propagandaosztály irányításával az ünnepekre játékokat készítünk. E munkában bárkít szívesen látunk, s a kész játékokat valamilyen szervezett akció keretében majd árusítjuk is.

Míndezen - hangsúlyozzuk - tervek, amelyek bővíthetnek, remélhetőleg szűkülni nem fognak, legfeljebb némileg módosulni.

Tagozatunk természetesen nem zárt kör. Mindenkinnek a javaslatát, munka- és szervezőerejének felajánlását nagy hálával fogadjuk. Éppen ezért határoztunk úgy, hogy minden páratlan hét csütörtök délelőttjén várunk Benneteket a Központban a Kapcsolatszervezési és propagandaosztályon. Gyertek minél többen, kérdezzetek, vitakozzatok, segítsetek nekünk. /Amennyiben ez az időpont nem jó, de a Központban jártok, a Propaganda osztályon máskor is megtaláltok engem: S-né J.M./

S
Tehát: Z eretettel
Invitálunk
Titeket

Szabó Z. Tamás
IV. ker. főkönyvtár /694-572 vagy 695-107/
Okos Judit
X. ker. főkönyvtár /776-933; 573-091/
Sáriné Janó Mónika
Közp. Prop. oszt. /330-580/18/

HÍREK

SZEMÉLYI HÍREK

K i t ü n t e t é s

Dávid Gyuláné nyugalmazott könyvtárvezető, az I. kerületi főkönyvtár könyvtárosa SZOCIALISTA KULTURÁÉRT kitüntetésben részesült.

J u t a l m a z á s

Novemberben jutalmat kapott 706 dolgozó /összesen 3,698.650.- forintot./

A HFO szervezésében folyó, a családi könyvtárak működésével kapcsolatos felmérési munkákért /kódolás, interjúzás/ Székely Ervinné /XIX. ker. főkönyvtár/ 8.000.-Ft és Bakonyiné Benyovszky Katalin /IX. ker. főkönyvtár/ 15.000.-Ft célprémiumos jutalomban részesült.

Anyaggyűjtés elvégzéséért és katalógus szerkesztéséért különjutalmat kapott a IX. ker. főkönyvtár három munkatársa: Bori Erzsébet 1.000.- Ft, Gulyás Zsuzsa 4.000.-Ft és Papp Józsefné 4.000.-Ft.

Az ajánlott irodalom az általános iskola 7. osztályos tananyagához c. ajánló bibliográfia készítői Lökös Katalin és Szerdahelyi Edit /II. ker. főkönyvtár/, Rátky Ágnes /IX. ker. főkönyvtár/, Szász Ilona /X. ker. főkönyvtár/, Dr. Bankós Gyuláné és Vörösné Jánosi Katalin /XIII. ker. főkönyvtár/ összesen 8.000.- forint jutalomban részesültek.

K i l l é p e t t

Tóth Béla könyvtáros /Szerzeményezési és feldolgozó osztály/.

N y u g d í j b a v o n u l t

Virág Józsefné raktárkezelő /XXI. kerületi főkönyvtár/.
Egészséget és jó pihenést kívánunk!

S z ü l e t é s

Kövesdiné Bolgár Ágnesnek /V. kerületi főkönyvtár/ Anna nevű kislánya született.
A szülőknek és a kisbabának jó egészséget kívánunk!

PÁRTHÍREK

Október 29-én taggyűlés keretében dr. Révi Eszter tartott tájékoztatót a közhasznú információs szolgálatról, majd Sándor Ottóné ismertette az MSZMP KB párttagsághoz intézett levelét és a pártvezetőség által elkészített feladattervet a tagkönyvcserre lebonyolítására.

SZAKSZERVEZETI HÍREK

BIZALMI TOVÁBBKÉPZÉS volt október 15-én és november 12-én. A résztvevők az idősebb szakszervezeti kérdésekről kaptak tájékoztatást; az előadó Závorszky Béla, a Közalkalmazottak Szakszervezetének munkatársa volt.

MOLNÁR PÁLNÉ
/1901 - 1987/

Molnár Pálné ez év decemberében lett volna 86 éves. Élete során sok öröm, de sok megpróbáltatás is jutott osztályrészéül.

1919 tavaszán került a könyvtárba gyakornokként. Olyan időben, amikor a könyvtárügy kiváló képviselői: Madzsar József, Dienes László, Kőhalmi Béla, Pikler Blanka és még sokan mások dolgoztak ott. A Tanácsköztársaság leverését követő időben számos kiváló könyvtárost felfüggesztettek állásából. Őt is elbocsátották. A világháború utolsó éveiben férje, a család számos tagja a fasizmus áldozatául esett, ő teljesen egyedül maradt. E nehéz időben egy új társadalmi rendbe vetett hite adott erőt az élet folytatásához. Kedves, kulturált egyénisége, az emberek iránti szeretete segítette őt abban, hogy szoros baráti, munkatársi kapcsolatokat teremtsen. Megnyugvást, életkedvet jelentett számára az a lehetőség, hogy a fel szabadulást követően a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár dolgozója lett. Az 1923-as igazságtalan könyvtári elbocsátását rehabilitálták, s a könyvtárban töltött éveket a szolgálati idejében is elismerték.

Átélt a könyvtárak decentralizálását, majd a centralizálását. Számára ezek a változások nem okoztak túl nagy problémát. Ő mindig tette, amit tennie kellett: foglalkozott az olvasókkal, a felnőttekkel, gyermekekkel a könyvtárosi hivatás magas fokán.

1950-ben a XIII. kerületi 7. sz. könyvtár helyettes vezetője és a gyermekkönyvtár vezetője lett; ott dolgozott nyugdíjbamenetelig.

Az olvasók iránti szeretete, figyelmessége, törődése példamutató volt s az marad továbbra is mindannyiunk számára. Munkája elismeréseként A Szocialista Kulturáért, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Kiváló Dolgozója kitüntetésben részesült. 1961. évi nyugdíjbavonulását követően még húsz éven át dolgozott az angyalföldi 2. számú gyermekkönyvtárban.

Nem volt gyermeke, de az irántuk érzett szeretetét a sors kárpótolta azáltal, hogy pályafutása alatt számtalan, felejthetetlen élményt, szeretetet kapott gyermekkönyvtári munkája során. A könyvtár második otthona volt, a kollegális, baráti kapcsolat a családot jelentette számára. Élete végéig, mindig és mindenkor a KÖNYVTÁROS volt. 1981-ben, mikor súlyos betegsége miatt megvált a számára szinte életet jelentő könyvtári munkától, levélben búcsúzott el a szeretett kollégáktól. "Elérkeztem egy nehéz fordulóponthoz. Nekem a könyvtár munkát, kenyeret adott évtizedeken át. Lejárt az időm, többé dolgozni nem tudok. Ez egy kicsit búcsú az élettől is. ...- Én nem felejtém el a hosszú évtizedeket, melyeket a könyvtárban töltöttem el, a legszebb emlékeim között őrzöm meg."

Hargitai Nándorné

MOLNÁR LAJOSNÉ
VÁSÁRHELYI EDIT
/ 1913 - 1987 /

Most, hogy végiggondolom Edit könyvtárosi pályáját, döbbenek csak rá, milyen sokoldalú volt.

1949-ben került a FSZÉK könyvtárhálózatába. Híres volt precizitásáról, a katalógus-szerkesztés és a szakozás volt a sajátos területe. Ilyen kérdésekkel bármikor lehetett hozzá fordulni. A hatvanas években a Kossuth Könyvkiadó dokumentátora lett, ahol jól hasznosította nyelvtudását, széleskörű könyvismeretét. Nyugdíjazása után ismét könyvtárunkba jött vissza, nagy hozzáértéssel dolgozott a Szociológiai Osztályon.

Alig két éve, hogy egy kicsi könyvtárba került, a Törökbálinti útra. Ekkor megmutatkozott kísérletező kedve, fogékonysága az új módszerek iránt. Azonnal hozzálátott a könyvtár átrendezéséhez. Tematikus csoportokba osztotta a könyvanyagot, családi könyvtárat rendezett be. Soha olyan örömmel nem beszélt munkájáról, mint ezekben az években. Nagy türelemmel, személyreszabott könyvajánlással foglalkozott az olvasókkal.

Bizonyos vagyok benne, hogy az olvasók a Törökbálinti úton hosszú ideig nem felejtik el Edit segítőkészségét, érdekes egyéniségét.

Emlékét megőrizzük mi is, régi és új munkatársai, barátai.

Kepes Ágnes